FAMILIE-/ARVERET – OMPRØVEN I AUGUST 2017

Opgave nr. 1

Kunsthandleren Martin og ergoterapeuten Helene blev gift i februar 2004. Parret fik sønnen Bertil. Helene havde fra et tidligere forhold en datter, Sophie, født i 2002, som efter forældrenes skilsmisse i 2003 ikke længere havde kontakt til sin far. Familien boede i en villa, som ægtefællerne ejede i lige sameje.

Martin havde i tilknytning til sin virksomhed en kassekredit med et kreditmaksimum på 400.000 kr., mens Helene havde et studielån på 210.000 kr.

Martin trak hver måned løn ud af sin virksomhed, så han fik udbetalt 26.000 kr. efter skat, mens Helene, der arbejdede på nedsat tid for at passe børnene og hjemmet, efter skat fik udbetalt 12.000 kr.

Helene havde en lønkonto i Jyske Bank, hvorfra alle ægtefællernes fælles udgifter, som var ansat til 300.000 kr. årligt, blev betalt. Da Martin tjente mest og ikke havde tid til at deltage i de daglige gøremål, indsatte han 16.000 kr. om måneden på Helenes konto til dækning af sin del af de fælles udgifter.

Ægtefællerne rådede i øvrigt frit over deres egne indtægter. Martin samlede på ure, mens Helene lagde vægt på at betale af på sit studielån.

Martins virksomhed var fra starten succesfuld, og i 2014 gav han Helene et armbånd til en værdi af 5.000 kr. i 10 års bryllupsgave.

Da Martin i februar 2016 var blevet narret til at købe et parti forfalskede malerier, begyndte virksomheden at gå dårligt. Hans ry havde lidt skade. Martin overførte fortsat 16.000 kr. til Helene hver måned, da han forventede at kunne genoprette virksomhedens renommé. Kassekreditten, der ellers havde ligget stabilt på ca. 200.000 kr., steg herefter, og i december 2016 skyldte han 350.000 kr. til banken. Martin indså da, at det ville blive et langt, sejt træk at få virksomheden på rette kurs, og solgte sin samling ure for 90.000 kr. De 40.000 kr. indsatte han på kassekreditten, der blev nedbragt til 310.000 kr. For de resterende 50.000 kr. købte

han en halskæde til Helene. Ægtefællerne oprettede i den forbindelse en gyldig gaveægtepagt.

Da det i marts 2017 stod klart, at Martin havde overtrukket sin kassekredit, krævede banken, at han fra april 2017 begyndte at afdrage på sin gæld. Banken rettede på grund af smykkegaverne samtidig et krav mod Helene, der ikke ville betale.

Den 6. april 2017 indgav Helene skilsmissebegæring og flyttede med børnene hjem til sine forældre. Hun nægtede derefter Martin at se Sophie.

På skiftet havde villaen en friværdi på 500.000 kr. Derudover havde Helene sit armbånd til 5.000 kr., sin halskæde til en værdi af 50.000 kr. og lønkontoen, hvor der stod 10.000 kr. Helenes studielån var færdigbetalt i september 2015. Martin skyldte i alt 410.000 kr. på kassekreditten. Virksomheden var værdiløs med undtagelse af løsøre til en værdi af 10.000 kr.

Under skiftet påstod Martin, at han havde et krav mod Helene, fordi han reelt havde bidraget til at tilbagebetale hendes studielån.

1) **Kunne banken i marts få medhold i, at den har et krav mod Helene på grund af smykkegaverne?**
2) **Kan Martin på skiftet få medhold i, at han har et krav mod Helene i anledning af studiegælden?**
3) **Hvordan skal boet kvantitativt deles, når det oplyses, at begge ægtefæller ønsker mest muligt?**

I forbindelse med skilsmissen kontaktede Martin sin advokat for at høre, hvor han skulle henvende sig for at få fastsat samvær med Sophie, og hvorvidt dette overhovedet var muligt.

4) **Hvad skal advokaten svare?**

Vejledende besvarelse til opgave nr. 1

1. Formueordningen

Formueordningen er fælleseje, jf. RVL § 15, stk. 1.
Litteratur: Familieret 2012 s. 103 f.

2. Kunne banken gøre et krav gældende mod Helene i marts?

Der er ikke oprettet en gaveægtepagt i forbindelse med bryllupsgaven i 2014. En bryllupsgave til 5.000 kr. må imidlertid betragtes som sædvanlig, jf. RVL § 30, stk. 1, 2. pkt., ligesom den ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold på tidspunktet for dens givelse. Martins virksomhed er på dette tidspunkt succesfuld og har været det gennem de sidste 10 år. Gaven er derfor gyldig, selvom der ikke er oprettet ægtepagt. Banken kan således ikke rette et krav mod Helene i den anledning.

Da Martin i 2016 giver Helene halskæden, oprettes der en gaveægtepagt, og også denne gave er derfor gyldig. Da Martins kassekredit på 350.000 kr. er stiftet forud for gavens givelse, skal det undersøges, om banken kan rette et krav mod Helene i anledning af gaven, jf. RVL § 33. Afgørende herfor er, om Martin på tidspunktet for gavens givelse, altså i december 2016, havde beholdt utvivlsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser. Det oplyses, at Martin i december benytter 40.000 kr. af salgssummen fra urene til at nedbringe kassekreditten til 310.000 kr. Martins eneste aktiver på tidspunktet er imidlertid hans ideelle anpart af parternes villa, som på skiftet kort tid efter har en samlet friværdi af 500.000 kr., samt det beskedne indbo i virksomheden, der har en værdi af 10.000 kr. Martin har altså på tidspunktet for gavens givelse aktiver for 260.000 kr. og passiver for 310.000 kr. og opfylder derfor ikke RVL § 33's betingelse om at have beholdt utvivlsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser over for banken. Helene hæfter kun subsidiært for værdien af gaven, 50.000 kr., dog maksimalt for bankens resttilgodehavende, og Martin har aktiver som delvis kan dække bankens krav.
Litteratur: Familieret 2012 s. 218 og 222 ff.

3. Kan Martin gøre et krav gældende mod Helene i anledning af studielånet?

Det fremgår af opgaveteksten, at Helene færdigbetaler sit studielån i september 2015, og afgørende for, om Martin har et krav mod Helene i anledning af studielånet, er derfor, om de *inden* dette tidspunkt har haft en så skæv fordeling af de fælles udgifter, at det kunne betragtes som en gavedisposition. Ægtefællerne har aftalt, at Martin bidrager med 16.000 kr. om måneden, mens Helene bidrager med resten svarende til 9.000 kr. Selvom der er tale om en ulige udgiftsfordeling ægtefællerne imellem, opstår der imidlertid ikke et økonomisk krav i den anledning, da det oplyses, *at* Martin tjener betydeligt mere end Helene, *at* Helene efter aftale arbejder på deltid for at kunne passe parrets børn og øvrige daglige gøremål, og *at* beløbene efter det oplyste ikke overstiger, hvad ægtefællerne med

lønudbetalinger på henholdsvis 26.000 kr. og 12.000 kr. kan bruge på de fælles udgifter. Aftalen ligger således inden for rammerne af RVL § 2. Den omstændighed, at Helene i perioden frem til september 2015 formår at betale sit studielån på 210.000 kr., ændrer ikke herpå. Gælden er nedbragt med ca. 1.500 kr. om måneden, hvilket ikke overstiger, hvad hun må antages at kunne have sat til side af sin egen løn, da hun efter det oplyste har 3.000 kr. til fri rådighed hver måned. Martins virksomhed er desuden på dette tidspunkt fortsat succesfuld, og han har ikke problemer med at overholde sine forpligtelser over for banken. At Martin senere bliver insolvent, har ingen betydning i relation til Helenes afdrag på gælden.

Martin kan derfor ikke rette et krav mod Helene.

Litteratur: Familieret 2012 s. 232 ff.

4. Helenes smykker

Både halskæden og armbåndet har tjent til Helenes personlige brug. Halskæden til 50.000 kr. kan imidlertid ikke udtages forlods, da dens værdi står i misforhold til ægtefællernes formueforhold. Da der på skiftet samlet set er 160.000 kr. i boet, står armbåndet derimod ikke i misforhold til ægtefællernes formueforhold. Helene kan derfor udtage armbåndet forlods efter ÆSKL § 59.

Litteratur: Familieret 2012 s. 287 f.

5. Boopgørelsen

Da Helene hæfter subsidiært for 50.000 kr. af Martins bankgæld, kan hun kræve ÆSKL § 56 anvendt.

	H's bodel	M's bodel
Villaen	250.000 kr.	250.000 kr.
Halskæden	50.000 kr.	
Lønkontoen	10.000 kr.	
Indbo i virksomheden		10.000 kr.
Gæld til banken		(ÆSKL § 56) ÷ 410.000 kr.
Nettobodele	310.000 kr.	(÷ 150.000 kr.) 0 kr.
Boslodder:	155.000 kr.	155.000 kr.

Helene skal tilsvare Martin 155.000 kr. Hun kan forlange, at han bruger sin boslod til at stille sikkerhed eller betale den del af gælden, som hun hæfter for, jf. ÆSKL § 56. (Hvis den studerende i stedet lader Helene betale gælden og modregner beløbet i boslodstilsvaret til Martin, accepteres denne løsning også).

6. Samvær med Sophie

Advokaten skal oplyse Martin om, at han skal henvende sig i statsforvaltningen, da det er statsforvaltningen, der er den kompetente myndighed i samværssager, jf. FOL § 21, stk. 1.

Eftersom Sophie ikke er Martins barn, skal advokaten dog oplyse Martin om, at han som det klare udgangspunkt ikke kan få samvær med hende. Kun hvis Sophies far er død eller ukendt, eller der alene er meget begrænset kontakt mellem Sophie og faderen, vil det være muligt at få fastsat samvær med hende, jf. FOL § 20. Sophie har ikke set sin far siden 2003, og Martin vil derfor have gode muligheder for at få fastsat samvær, hvis Sophie er indstillet på det.

Litteratur: Familieret 2012 s. 50 ff. og 53 f.

Opgave nr. 2

Ægteparret Fie og Lars havde fællesbørnene Bolette og Bertha. Fie havde to helsøstre, Sussi og Sanne. Sussis forhold til deres mor og Sanne blev tiltagende konfliktfyldt efter deres fars død i 1987. Hun afbrød i 1999 al kontakt med dem, men kom fortsat tit hos Fie og Lars og blev tæt knyttet til Bolette.

Ved en rutinescanning efter et styrt på cykel blev Sussi den 15. juni 2011 diagnosticeret med Alzheimers i tidligt stadie. Alle var chokerede, da hun ikke havde vist tegn på demens. Sussi, der var single og barnløs, skrev et testamente og bad den 30. juni 2011 familiens advokat og hans mangeårige sekretær om at bevidne det uden at læse indholdet.

Året efter begik Sussi selvmord. Arven skulle ifølge testamentet gå til ”Fie, Bolette og Bertha”. Ved testamentet lå en seddel, der var dateret og underskrevet af Sussi dagen efter testamentet. På sedlen stod: ”Tillæg: Det er Bolette, der skal have vores alles foretrukne Harry Potter-bog samt Wegner-reolen, de to lænestole og læselampen fra stuen.”

Sussis mor og Sanne påstod, at testamentet og tillægget var ugyldigt, fordi Sussi var dement, og fordi vidnerne ikke havde læst testamentet, der i øvrigt var formgyldigt. Fie, Bertha og Bolette ønskede testamentet opretholdt, og de mente slet ikke, at Sussis mor og Sanne kunne blande sig.

Alle ønskede bogen, reolen, stolene og lampen.

I boet var aktier for 1.150.000 kr., reolen, der var 5.000 kr. værd, stolene, der var 7.000 kr. værd, og læselampen, der var 3.000 kr. værd. Hjemmet var møbleret med designermøbler, og det øvrige indbo var i alt 185.000 kr. værd. Harry Potter-bogen viste sig at være en værdifuld førsteudgave, der var 150.000 kr. værd. I alt værdier for 1,5 mio. kr.

Hvordan skal boet efter Sussi deles kvantitativt, og hvordan skal bogen, Wegner-reolen, lænestolene og læselampen fordeles?

I 2013 døde Fies mor. Hun havde i 1987 oprettet et formgyldigt, uigenkaldeligt testamente, da døtrene havde givet afkald på arv efter deres far. Af testamentet fremgik, at døtrenes arv skulle være særeje. Fies arv efter moren bestod af et kontantbeløb og et Arne Jacobsen-bord, som hun primært ønskede, fordi Bertha havde et særligt forhold til det bord. Det kom til at stå i Fie og Lars' hjem sammen med en Arne Jacobsen-stol, der tilhørte Lars. Resten af arven brugte Fie på at købe et sommerhus.

I august 2016 kom det frem, at Lars havde et forhold til sin kollega Tine. Fie blev vred og flyttede ud i sit sommerhus. Derefter forærede Lars sin Arne Jacobsen-stol til en værdi af 80.000 kr. til Tine. Da Fie den 28. august opdagede det, meddelte hun Lars og døtrene, at hun ville skilles. Dagen efter blev hun dræbt i en trafikulykke. Hverken Fie eller Lars havde indgivet skilsmissebegæring.

Fie efterlod sig sommerhuset til 2.190.000 kr., Arne Jacobsen-bordet til en værdi af 10.000 kr., en opsparing på 500.000 kr. og sin halvdel af den villa, som hun og Lars ejede i lige sameje. Villaens samlede friværdi var på 500.000 kr. Lars havde desuden en bil til 100.000 kr. og aktier til en værdi af 200.000 kr. Parrets øvrige indbo var værdiløst.

Bolette og Bertha ønskede Arne Jacobsen-stolen tilbage, da Fie ikke havde indvilget i, at Tine skulle have den. Tine nægtede at aflevere den. Lars ønskede at udtage Arne Jacobsen-bordet, fordi det stod godt til stolen. Bertha ønskede også at udtage bordet, som ubestridt havde en særlig betydning for hende.

Bolette og Bertha mente i modsætning til Lars ikke, at Lars var arving efter Fie længere, da de havde ophævet samlivet, og Fie ville skilles.

Har Bolette og Bertha mulighed for at kræve stolen tilbage fra Tine? Hvordan skal boet kvantitativt deles, når alle ønsker mest muligt? Og hvem kan udtage bordet?

Vejledende besvarelse til opgave nr. 2

Boet efter Sussi:

1. Kan Sussis mor eller Sanne gøre indsigelse mod testamentet?

Sussi efterlader sig hverken ægtefælle eller livsarvinger. Det følger derfor af AL § 2, stk. 1, at forældrene arver ligeligt. Såfremt den ene af forældrene er død, følger det af AL § 2, stk. 2, at den afdødes børn træder i hans eller hendes sted. De legale arvinger efter Sussi vil således være Sussis mor til ½ samt Sussis to søstre Fie og Sanne, der ville træde i faderens sted og hver arve ¼. Da både moren og Sanne således vil være arveberettigede, såfremt testamentet er ugyldigt, er de begge berettigede til at gøre indsigelser mod testamentet og tillægget, jf. AL § 79.
Arveret kap. 1, s. 39 ff., og kap. 9, s. 180 ff.

2. Er testamentet ugyldigt som følge af vidnernes ukendskab til indholdet?

Det får ikke indflydelse på testamentets gyldighed, at vidnerne ikke kender indholdet i testamentet. De skal blot vide, at det er et testamente, de bevidner, hvilket de er orienteret om.
Arveret kap. 9, afsnit 2.3, s. 172 f.

3. Er testamentet og tillægget ugyldige som følge af Sussis demens?

(Spørgsmålet om inhabilitet som følge af fornuftsmangler er hovedtræk i pensum).

Det følger af AL § 74, at en testamentarisk bestemmelse er ugyldig, hvis testator "manglede evnen til at handle fornuftsmæssigt", og det følger af AL § 73, at bestemmelser om fordeling af indbo efter AL § 66 er gyldige, medmindre testator "ikke er i stand til fornuftsmæssigt at fordele de pågældende genstande".

Sussi viser ikke tegn på demens på oprettelsestidspunktet, og bestemmelserne i testamentet og på den vedlagte seddel er i overensstemmelse med, hvad man kunne forvente. Demensdiagnosen kan ikke i sig selv bevirke en tilsidesættelse, så begge dokumenter er gyldige.
Arveret kap. 8, afsnit 3, særligt s. 162 nederst og 163 øverst, og kap. 9, afsnit 2.4, s. 178.

4. Kvantitativ deling

Fie, Bolette og Bertha er indsat ved navns nævnelse, og intet tyder på, at Sussi har ønsket en skævdeling mellem dem. Derfor anvendes reglen om deling "in capita". Boet på 1.500.000 kr. skal deles mellem dem med ⅓ (500.000 kr.) til hver.
Arveret, kap. 12, s. 230.

Tillægget skal – såfremt det er gyldigt, jf. nedenfor – fortolkes i overensstemmelse med AL § 66, stk. 2. Det følger af bestemmelsen, at indbofordelingslister skal forstås som en kvalitativ begunstigelse inden for arvelodden, medmindre andet fremgår af omstændighederne, og det gør det ikke her. Delingsforholdet forrykkes derfor ikke af tillægget.
Arveret kap. 9, afsnit 2.4, s. 178.

5. Fordeling af bogen og møblerne

Tillægget opfylder ikke kravene i AL §§ 63-65, men skal vurderes efter reglerne om indbofordelingslister i AL § 66, stk. 1 og 2. Da det er dateret og underskrevet, er det formgyldigt som indbofordelingsliste, og Sussi var habil, jf. ovenfor punkt 3.

Møblerne er sædvanligt indbo i bestemmelsens forstand, idet Sussi havde en god økonomi. Den dyre bog er derimod ikke omfattet af AL § 66, stk. 2. Bogen er ikke "en personlig effekt" eller "sædvanligt indbo", og en testation over bogen skulle derfor – for at være gyldig – have overholdt kravene til testamenter i AL §§ 63-65. Testationen over bogen er således ugyldig. Dette kan ikke medføre, at hele tillægget er ugyldigt, men blot at denne bestemmelse udgår.

Tillægget giver udelukkende Bolette fortrinsret til at udtage reolen, lænestolen og læselampen og kun i det omfang, hvor værdien af disse kan rummes inden for hendes arvelod, jf. AL § 66, stk. 2.

Da alle ønsker at udtage bogen, og alle kan udtage den på deres arvelod, må den derfor fordeles ved lodtrækning, jf. AL § 6, stk. 2. (Det vil være forkert at give Bolette en fortrinsret med henvisning til AL § 6, stk. 2, 2. punktum, om "særlig erindringsværdi", da bogen er beskrevet som "alles" foretrukne).

Arveret kap. 9, afsnit 2.4, s. 177.

<u>Boet efter Fie:</u>

6. Hvem er arveberettiget?

Da Fie og Lars ikke var separeret eller skilt, er Lars legal arving efter Fie, jf. AL § 9, stk. 1, samt AL § 49 modsætningsvis. Det gælder også, selvom samlivet er ophævet, Fie ville skilles, og Lars har en anden kæreste på dødstidspunktet.

Bolette og Bertha er som børn af Fie begge arveberettigede, jf. AL § 1.

Lars er, jf. AL § 9, legal arving til halvdelen af arven efter Fie, og Bolette og Bertha skal dele den anden halvdel, jf. AL § 9, stk. 1.

7. Fies særeje

Fies sommerhus og bordet er hendes fuldstændige særeje. Morens uigenkaldelige testamente er fra 1987, hvorfor "særeje" efter formodningsreglen i § 17 i lov nr. 369 af 13. juni 1990 skal forstås som "fuldstændigt særeje". Hendes særeje er i alt på 2,2 mio. kr.

Familieret kap. 7, afsnit 8, s. 159 ff., samt Arveret s. 229 og 237.

8. Lars' gave til Tine

Døtrene kan ikke kræve stolen tilbageleveret fra Tine, selvom den var omfattet af RVL § 19, idet det efter RVL § 19, stk. 2, kun er "den anden ægtefælle", der kan påberåbe sig beskyttelsen. (Arvingerne ville i øvrigt ikke have mulighed for at udtage stolen i konkurrence med Lars, idet ægtefællen har fortrinsret til at udtage

den efter AL § 12, stk. 2, 1. punktum. Betingelserne for at anvende § 12, stk. 2, 2. punktum, er heller ikke opfyldt).

Lars' stol er fælleseje, og foræringen af stolen til Tine er vederlagsfremkaldende misbrug af rådighed over fællesejemidler, jf. RVL § 23, stk. 1. Vederlagskravet kan på skiftet gøres gældende af arvingerne, jf. RVL § 23, stk. 1, sidste punktum, og RVL § 24. Vederlagskravet er på 80.000 kr., som er det beløb, han har formindsket sin nettobodel med.

Familieret kap. 8, afsnit 2, s. 188 ff., og afsnit 1.3, s. 180 ff.

9. Fællesboopgørelse

Aktiver	Lars	Fie
Opsparing		500.000 kr.
Friværdi i villa	250.000 kr.	250.000 kr.
Bil	100.000 kr.	
Aktier	200.000 kr.	
Nettobodele	**550.000 kr.**	**750.000 kr.**
Boslodsberegning		
Forlods til H		80.000 kr.
Ligedeling af resten	610.000 kr.	610.000 kr.
Boslodder	**610.000 kr.**	**690.000 kr.**

I arv efter Fie falder altså hendes særeje på 2.200.000 kr. samt hendes boslod fra fællesboet på 690.000 kr. = **i alt 2.890.000 kr.**

Arven skal deles med halvdelen til Lars – 1.445.000 kr. (heraf er de 1.100.000 kr. arv fra særejet) – og halvdelen til Bolette og Bertha til deling, hvilket giver dem 722.500 kr. hver.

10. Bordet

Da bordet er Fies fuldstændige særeje, har Lars fortrinsret til at udtage det på sin arvelod af særejet, jf. AL § 13, stk. 1. Bertha er fællesbarn af Fie og Lars, og hun kan derfor ikke påberåbe sig den fortrinsstilling, som særlivsarvinger tillægges i AL § 13, stk. 2, vedrørende aktiver med særlig erindringsværdi.

Arveret kap. 2, afsnit 4.4, s. 77 f.

11. Boopgørelse

Lars: 1.445.000 kr., heraf 1.100.000 kr. fra Fies særeje.
Bolette: 722.500 kr.
Bertha: 722.500 kr.
I alt er fordelt: 2.890.000 kr.